

«Starpinstitucionālā sadarbība»
Pašvaldības pakalpojumi bērniem un jauniešiem ar
uzvedības traucējumiem

Sociālais darbs ar jauniešiem
pašvaldībā- Sociālajā dienestā

Kristiāna Kaminska

Siguldas novada pašvaldības Sociālā dienesta Ģimenes atbalsta nodaļas
vecākā sociālā darbiniece darbam ar ģimeni un bērniem, jauniešiem

*Projektu finansē Eiropas Savienība Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna investīcijas 3.1.1.2.i.
“Pašvaldību kapacitātes stiprināšana to darbības efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai” ietvaros.*

**Bērnu tiesību aizsardzības
likums un
Jaunatnes likums**

**Sociālo pakalpojumu un
sociālās palīdzības likums**

**Likums “Par audzinoša
rakstura piespiedu līdzekļu
piemērošanu bērniem”**

BTAL (58.pants)

**SNP Saistošie noteikumi
u.c.**

Nosaka SD atbildību, rūpes un profesionālās intervences nepieciešamību darbā ar jauniešiem, tai skaitā:

- atbalstīt un veicināt jauniešu iniciatīvas, radot labvēlīgus apstākļus viņu intelektuālajai un radošajai attīstībai;
- nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes, zināšanas un kompetences neformālās izglītības ceļā;
- nodrošināt jauniešiem iespēju lietderīgi izmantot brīvo laiku;
- nodrošināt jauniešiem viņu attīstības vajadzībām atbilstošas informācijas un resursu pieejamību.

Likumpārkāpumu profilakses darba organizācija- pirmais un otrais pants

(1) Likumpārkāpumu profilakses darbu ar bērniem veic pašvaldība sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, valsts policiju, Valsts probācijas dienestu, ja bērns ir probācijas klients, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm.

**No sociālā darba
viedokļa tas nozīmē,
ka “audzinoša
rakstura piespiedu
līdzekļu”
komponentes ir:**

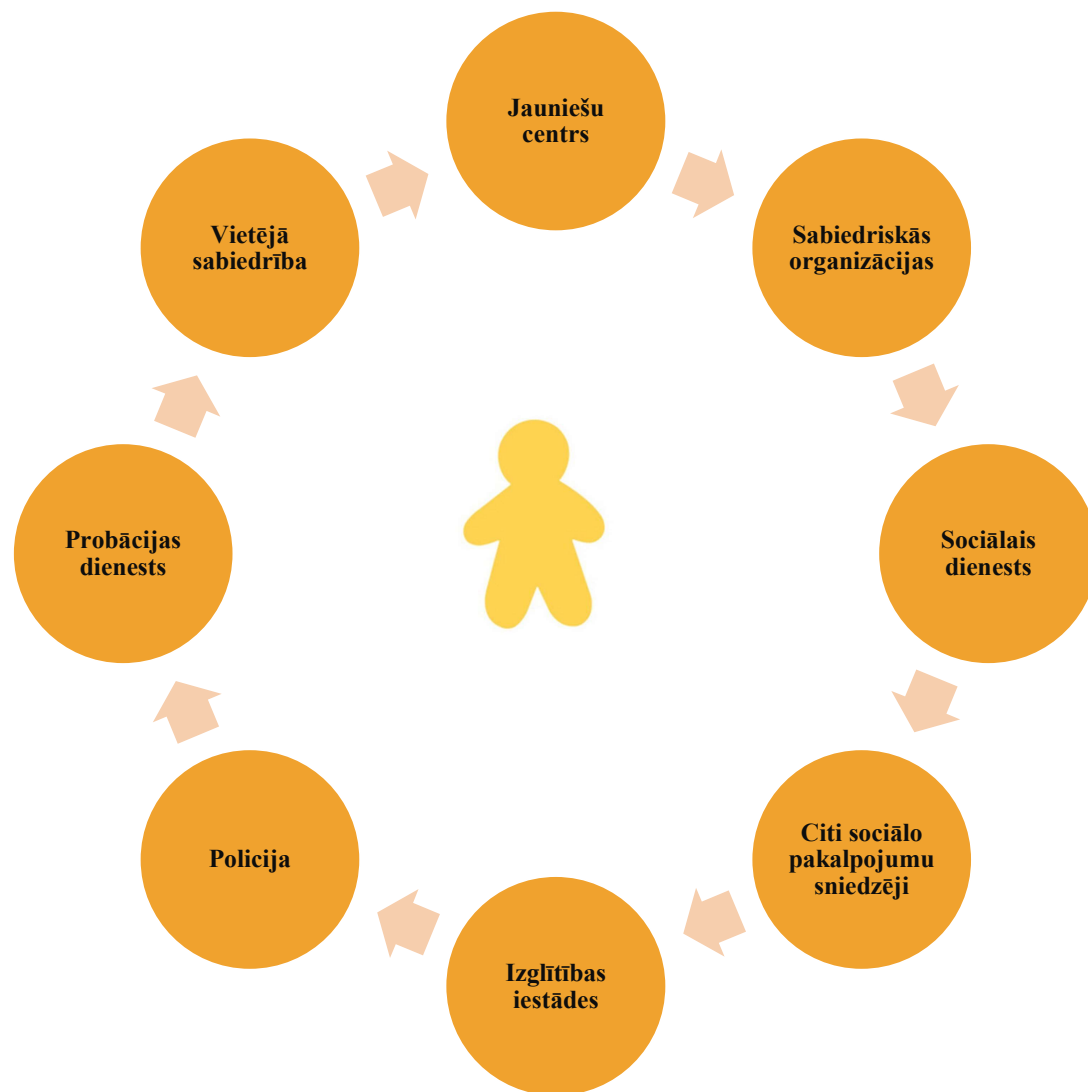
- **Palīdzēt izvērtēt cēloniskas likumsakarības**, – kādēļ jauniešis ir iesaistījies noziedzīga nodarījuma vai administratīvā pārkāpuma veikšanā no sociālā darba izvērtēšanas viedokļa;
- **Sociālais darbinieks darbā ar jauniešiem**, veicot izvērtēšanu ģimenes, sociālās vai fiziskās vides apstākļiem (traumu un tās sekām, novārtā atstāšanas sekām u.c.), personas izvērtēšanu un pieejamo resursu vai to trūkumu izvērtēšanu, veidojot kopsavilkumu un secinājumus, **var veidot daudzpusīgāku un uz jauniešu vērstu redzējumu, kas var noderēt gan jauniešu atbalstam sociālā darba ietvaros, gan citiem profesionāļiem redzēt daudzpusīgāk jauniešus, ne tikai kā “nepaklausīgu noziedznieku”**.
- Atbalsta programmās iekļaut psihosociālā atbalsta komponentes, kas veicinātu pozitīvu socializēšanās pieredzi, domāšanas, uzvedības un attiecību veidošanas modeļus, attīstot prasmes un pieredzes patstāvīgai un autonomai dzīvei.

Pamatuzdevumi darbā ar jauniešiem sociālajā dienestā

- **Sniegt jauniešiem atbalstu un palīdzību sociālo un psiholoģisko problēmu risināšanā un pārvarēšanā;**
- **palīdzēt jauniešiem attīstīt spēju risināt personiskās, starppersonu un sociālās problēmas, paaugstinot personiskās un sociālās kompetences, t.sk. izmantojot dažāda veida atbalsta pakalpojumus, sociālos pakalpojumus, individuālos atbalsta un pieeju citiem resursiem;**
- **veicināt jaunu pieredzi mijiedarbībā ar vietējo sabiedrību (kopienu (-ām)), vienaudžiem, izglītības un nodarbinātības jomām;**
- **atbalstīt personas attīstības iespējas, iekļaujoties dažādos izglītības un nodarbinātības atbalsta pasākumos, t.sk. izmantojot starpprofesionālo sadarbību;**
- **piesaistīt un radīt pieeju sociālekonomiskiem resursiem jaunieša problēmu risināšanai;**
- **atbalstīt jauniešus tādu personisko mērķu attīstībā un realizācijā, kas veicinātu sociālo iekļaušanos un dzīves kvalitātes uzlabošanos;**
- **radīt (vai iesaistīties) inovatīvus un alternatīvus, ilglaicīgus, atbalsta pakalpojumus mērķa grupai vietējā sabiedrībā, pēc individuālo pasākumu programmu īstenošanas.**

Jaunietim būtiskās jomas starpinstitucionālajā sadarbībā

Klientu sociālo situāciju apraksts

- Ģimeni ar multiplām problēmām noteikti nevar uzskatīt par vienīgo iemeslu, kas jaunieši noved pie uzvedības problēmām;
- Sociālajā darbā ar jauniešiem bieži jāsaskaras ar:
 - ilgstošu sociālu un ekonomisku problēmu sekām vai traumatiskām pieredzēm,
 - nabadzības riskiem un nabadzības izraisītām sekām,
 - vardarbības, ilgstošas novārtā atstāšanas riskiem un sekām;
 - sociālās atstumtības un diskriminācijas riskiem un sekām;
 - veselības riskiem un sekām;
- Daudzi jauniešu nodarījumi ir saistīti ar nespēju sociāli pielāgoties un izkļūt no sarežģītām, saspringtām situācijām;

Klientu sociālo situāciju apraksts

- Nozīmīgs ietekmes faktors var būt iedzimta patoloģija;
- Uzvedības problēmas veidojas arī atdarināšanas vai pamudinājuma ietekmē, un lielai daļai jauniešu pastrādātiem noziegumiem ir grupveida raksturs;
- Nodarījums veikts “morālu” apsvērumu dēļ:
 - nezaudēt drosmi kautiņā,
 - atbalstīt drauga prettiesisko rīcību,
 - slēpt noziegumu, pārkāpumu draudzības dēļ ;
- Savukārt pie ārējiem sociāliem faktoriem pieder valsts politika, ekonomiskā situācija (nabadzība vai tieši pretēji, neierobežoti līdzekļi),

Kādēļ piemērots «Audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis»?

- smēķējis, lietojis alkoholiskos dzērienus;
- atradies narkotisko vielu ietekmē;
- veicis sīko huligānismu;
- nodarījis maznozīmīgus miesas bojājumus;
- zādzības, krāpšanas, piesavināšanās nelielā apmērā;
- veicis mantas bojāšanu u.c. nodarījumus, par kuriem ir paredzēta kriminālatbildība vai administratīvā atbildība;
- vadījis velosipēda bez aizsargķiveres un tiesībām,
- elektroniskās smēķēšanas ierīces glabāšana,
- tabakas izstrādājumu glabāšana,
- alkoholiskā dzēriena pudeles glabāšana,
- skolas personāla apsūkāšana rupjiem vārdiem;
- kūlas dedzināšana;
- sabiedriskās kārtības traucēšana skolā un citur;
- automašīnas vadīšana bez tiesībām;
- durvju apmētāšana ar olām;
- U.c.

Kas svarīgs darbā ar jauniešiem (arī veidojot sociālās korekcijas programmu)

- Sociālajā darbā ar jauniešiem bieži vien ir jāpanāk **uzticēšanās** un **noticēšana saviem resursiem**, un tikai tad var strādāt ar iespēju meklēšanu un sagatavošanos tām;
- **Videi**, kurā notiek darbs ar jauniešiem (tikšanās, izpēte, konsultācijas, sapulces u.c.) jāatbilst gan darba saturam, gan vērtībām, gan sadarbības principiem;
- Daudz vieglāk ir strādāt jauniešiem **drošā, ērtā, konfidenciālā, neformālā un atbalstošā vidē**;
- Uzticēšanās ir vieglāk veidojama, tiekoties jauniešiem zināmā un drošā vidē;

Piemērs

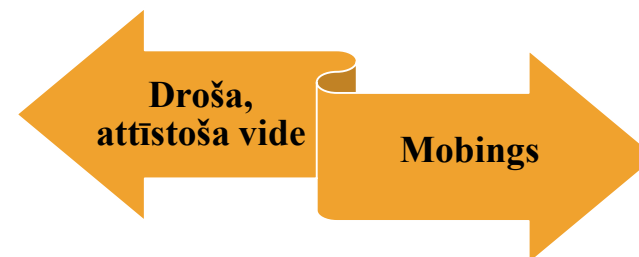
Problemātiskas lietošanas gadījumos –

- izvērtētas jaunieša vajadzības, apreibinošo vielu un pārmērīgu tehnoloģiju lietošanas cēloņi, vides ietekme un atbilstoši jaunieša vajadzībām un grūtībām, tiek plānota sadarbība ar jaunieci:
- gadījuma vadīšana,
- individuālais atbalsts,
- atbalsta programmas un pakalpojumi,
- atkarību speciālisti,
- mentālās vēlēšanas pakalpojumi,
- mentoru un atbalsta personu programmas,
- vardarbīgas uzvedības mazināšanas programmas u.c. aktīvs atbalsts.

Vajadzības, kuras ir izaicinājums

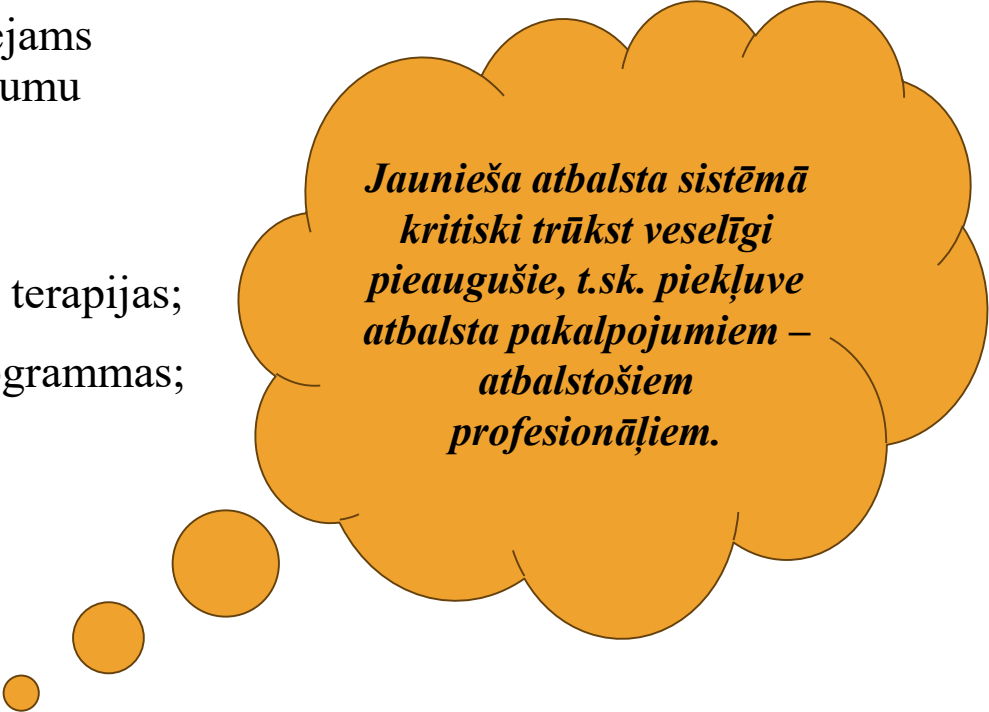
- **Izglītības joma** visbiežāk **būs** jaunieša dabiskā vide vai arī kādu laiku tā **bija** viņa dabiskā vide;
- Izglītības joma, skola, arodskola, interešu izglītība ir būtisks sadarbības partneris, kur ir virkne resursu, lai atbalstītu jauniešu, t.sk. **droša un attīstoša vide**;
- Dažādi jaunieši ar dažādām individuālajām vajadzībām, kuri satiekas vienā projekt-**katram** nepieciešams individuāls plāns, **laiks!**

Iesaistītie profesionāļi un atbalsta personas var izmantot ļoti individuālas un autentiskas pieejas, taču visu pieeju pamatā ir drošas un atbalstošas attiecības.

Piesaistāmo resursu trūkums

- Pozitīvi risinājumi būtu, ka gadījuma vadītājam darbā ar jauniešiem būtu pieejams minimālais pakalpojumu grozs, piemēram:
- terapeitiskās mājas;
- dusmu un uzvedības terapijas;
- jauniešu atbalsta programmas;
- integrētas izglītības programmas;
- jauniešu dzīvokļi;
- jauniešu mentori un līdzgaitnieki u.c.

*Jaunieša atbalsta sistēmā
kritiski trūkst veselīgi
pieaugušie, t.sk. piekļuve
atbalsta pakalpojumiem –
atbalstošiem
profesionāļiem.*

Idejas sadarbības uzlabošanai un prevencei

- Starpprofesionālā sadarbībā būtu vēlams, ja sociālie darbinieki **līdzdarbotos** audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu programmu izstrādē un piemērošanā atbilstoši jaunieša vecuma un sociālā brieduma attīstībai;
- Vēlams: Sociālais darbinieks = daļa no plāna, nevis programmas veidotājs, jo tas rada barjeru starp jauniešu un darbinieku;
- Sociālā darbinieka piesaistītajiem pakalpojumiem ir rekomendējošs raksturs, tas nevarētu būt «uzlikts uzdevums».

*Aicinājums vai lēmums
– izstrādāt «Sociālās
korekcijas» programmu
būtu jāizstrādā ar lūgumu
«izvērtēt»
nepieciešamību gūt
sociālā darbinieka vai
cita speciālista atbalstu,
vai saņemt sociālos un
cita veida atbalsta
pakalpojumus
pašvaldībā*

Idejas sadarbības uzlabošanai un prevencei:

- Ja pašvaldībā ir izveidotas **tiesiski izglītojošas pedagoģiskas – atbalsta programmas** administratīvo pārkāpumu mazināšanai un «**audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu**» programmas, tad bērnu vai jaunieši var iesaistīt tajās bez sociālā darbinieka starpniecības;
- Sociālo darbinieku ar jauniešiem iesaista tad, ja ir nepieciešama **papildus izvērtēšana**, lai konstatētu vai ir nepieciešama sociālā darba intervence.

Jo savlaicīgāk tiek sniegts atbalsts jaunieša **dabiskajā vidē**, jo lielākas iespējas ir izvairīties nākotnē no virknes sociālu, ekonomisku un citām personību ietekmējošām problēmām

Uzvedība = Vajadzība

- *“Es biju ļoti nervozs. Es nezināju, ko sagaidīt...”*
- *“Lielākoties atceros, ka bija nosūtījumi pie psihologa. Vai arī atnāca “apskatīt”. Cik es saprotu, tas bija vienkārši jādara. Ik pēc laika jāaiziet un jāparunā, kā iet. Tas ir viss, ko atceros.*
- *Mana sociālā darbiniece īpaši neiesaistījās. Īpaša kontakta nebija.”*

Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar jauniešiem, 2023

Finansē
Eiropas Savienība
NextGenerationEU

Nacionālais
attīstības plāns

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

RĪGAS
PLĀNOŠANAS
REĢIONS

Paldies par uzmanību!

*Projektu finansē Eiropas Savienība Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna investīcijas 3.1.1.2.i.
“Pašvaldību kapacitātes stiprināšana to darbības efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai” ietvaros.*